

Зараз, як ніколи, значного поширення набувають комунікативні технології з елементами маніпулювання громадською думкою, яка стала одним із найсуттєвіших чинників впливу на прийняття рішень. Змінюються підходи до організації і проведення ІПЗ військ (сил) на підставі зміни самої парадигми пропаганди.

Суттєві зміни військово-політичної обстановки у світі загалом та навколо України з початком повномасштабної російської агресії, характер ведення бойових дій, форми і способи підготовки та застосування підрозділів Сил оборони України, зростання значення інформаційних технологій зумовлюють постійну потребу в удосконаленні внутрішньо-комунікаційної роботи з особовим складом, як основного напрямку ІПЗ.

Однією з актуальних потреб людини є потреба в інформації. Теза: «хто володіє інформацією, той володіє світом» замінюється на тезу: «хто управляє інформацією, той перемагає та досягає успіху». Головним чинником, який впливає на досягнення успіху в бойовій обстановці є володіння й управління командирами та особовим складом оперативною, достовірною, правдивою інформацією в частині, що їх стосується.

Досвід війни доводить, що інформаційно-пропагандистський вплив спрямовується на людський розум, оскільки він дає можливість впливати на найслабшу ланку на полі бою – мислення військовослужбовця. Таким чином, в умовах інформаційного суспільства потрібна системна цілеспрямована робота командирів, штабів, офіцерів з МПЗ щодо формування у військовослужбовців необхідних морально-бойових якостей, принципів вірності і відданості своєму народові та Батьківщині. Внутрішньо-комунікаційна робота є одним з основних напрямків ІПЗ, а проведення інформування особового складу – основний вид внутрішньо-комунікаційної роботи.

Науково-дослідний центр гуманітарних проблем ЗС України спільно із Головним управлінням МПЗ ЗС України продовжує цикл інформаційно-аналітичних матеріалів щодо різних аспектів ходу російсько-української війни на допомогу командирам (начальникам), фахівцям структур морально-психологічного забезпечення ЗС України, яку вони зможуть використовувати під час проведення заходів внутрішньо-комунікаційної роботи з особовим складом.

Збірник присвячений розвінчанню основних брехливих наративів про російсько-українську війну, що використовує російська пропаганда.

Наратив – це спосіб, манера викладу якоїсь історії. Процес повідомлення цієї історії називається *нарація*.

Наративна війна стає основною в інформаційну добу, коли відео і медіа замінюють ракети та снаряди. Тепер перемога приходиться до того, хто цілить в свідомість, а не тіло. Російські наративи визначають причини воєнних дій, щоб виправдати їх в очах свого населення та всього світу.

Пропагандистські наративи можуть бути ефективним інструментом маніпулювання думками та переконаннями громадськості на свою користь.

1. «УКРАЇНА Є НЕДОДЕРЖАВОЮ»

Московія використовує свій пропагандистський наратив що Україна є недодержавою з кількох причин.

По-перше, це дозволяє росії виправдати свої агресивні дії відносно України. За такої логіки, росія стверджує, що Україна не здатна забезпечити свою власну безпеку та територіальну цілісність, тому вона повинна втручатися, щоб захистити російськомовне населення.

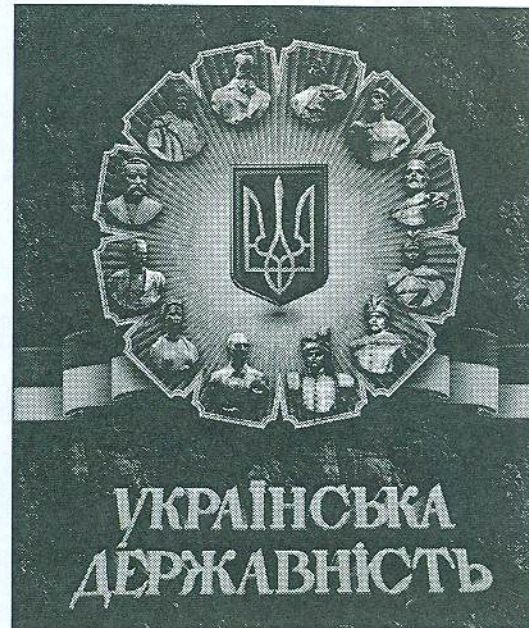
По-друге, наратив про недодержавність України може використовуватися як засіб залучення на свій бік деяких українських громадян, які можуть відчувати невдоволення, з тих чи інших причин, діяльністю української влади.

По-третє, цей наратив є засобом забезпечення внутрішньополітичної стабільності в росії. Шляхом створення ворожнечі до України, російська влада намагається спрямувати увагу на зовнішньополітичні проблеми, що допомагає зняти напругу внутрішнього соціально-економічного тиску на владу.

Він направлений на те, щоб заперечити існування українського народу як окремого від російського і дискредитувати українську державність.

Насправді, Україна – це держава з понад тисячолітньою історією свого творення. Першою повноцінною державою, яку створили українці, була Русь (інколи її ще називають «Київська Русь»). Сталося це наприкінці IX століття – понад 1100 років. Столицею Русі був Київ, а на місці Москви, Санкт-Петербурга та інших російських мегаполісів тоді були дикі ліси й непролазні болота. Держава зі столицею в Києві проіснувала до середини XIII століття.

Українці протягом багатьох століть вели запеклу боротьбу проти всіх поневолювачів та створювали свої держави на всіх етапах історичного розвитку. Українці – вистояли і домоглися незалежності. І продовжують воювати за неї тепер, проти агресії російської федерації.

2. «УКРАЇНЬСЬКА ВЛАДА Є «НЕОНАЦИСТСЬКОЮ, НЕЛЕГІТИМНОЮ ТА ДИСКРЕДИТОВАНОЮ»

Він направлений на дискредитацію української влади та розкол в українському суспільстві.

Московія застосовує свій пропагандистський нарратив про те, що українська влада є «неонацистською, нелегітимною та дискредитованою» з кількох причин.

По-перше, такий нарратив допомагає росії легітимізувати свою агресивну поведінку щодо України, таку як анексію Криму, підтримку сепаратистських рухів на сході України та повномасштабну агресію. За таких обставин, росія використовує аргумент, що вона захищає своїх співвітчизників в Україні від українських «неонацистів».

По-друге, нарратив про «дискредитовану» українську владу використовується як засіб залучення на свій бік деяких українських громадян, які можуть відчувати невдоволення з тих чи інших причин діяльністю української влади.

Теза про те, що до влади в Україні прийшли нацисти, російська пропаганда почала активно розвивати з 2014 року. Але навіть те, що у 2019 році президентом України стала людина із єврейським корінням, не зупинило росіян. Згодом самі росіяни усвідомили, що нарратив про нацизм не працює і вдалися до інших маніпуляцій. Спершу вони казали, що Україна – це фашистська або нацистська держава, а тепер називають її терористичною.

Отже, нарратив про «нелегітимну та дискредитовану» українську владу є складовою частиною пропагандистської кампанії росії з метою досягнення своїх політичних та геополітичних цілей.

3. «ЗАХІД ЕКСПЛУАТУЄ УКРАЇНУ ТА Є ДЕСТРУКТИВНИМ ДЛЯ СВІТОВОГО ПОРЯДКУ»

Він направлений на те, щоб представити Захід на чолі зі США як експлуататора України у своїх геополітичних інтересах і загрозу світовому порядку, а також на формування в українському суспільстві недовіри до заходу.

Пропагандистський нарратив про те, що Захід експлуатує Україну та є деструктивним для світового порядку, використовується росією з різних причин. Одна з можливих причин – це зміцнення внутрішньої підтримки у росії шляхом створення образу ворога і презентування себе як захисника прав слабких держав.

Також, цей нарратив є інструментом зовнішньої політики росії, за допомогою якого вона намагається підірвати довіру Заходу до України і змінити відносини між країнами на свою користь.

Крім того, нарратив про експлуатацію України також використовується росією для підкреслення своєї ролі як суперника Заходу, який намагається захистити свої інтереси в регіоні.

Насправді, з початку повномасштабного вторгнення станом на кінець лютого 2023 року обсяги тільки міжнародної економічної допомоги перевищили 38 мільярдів доларів. Завдяки надходженням міжнародної фінансової допомоги міжнародні резерви зростали, починаючи з жовтня 2022 року, і станом на кінець січня 2023 року досягли 29,9 мільярда доларів.

В цілому, використання пропагандистських нарративів може бути частиною ширшої стратегії росії щодо зміцнення свого впливу в регіоні та далеко за його межами.

4. «РОСІЙСЬКА МЕНШИНА Є ОБ'ЄКТОМ УТИСКІВ В УКРАЇНІ»

**ГОВОРІТЕ
ПО-РУССКИ!
МЫ ПРИДЕМ
И ЗАЩИТИМ!!!**

РУССКИЙ МИР

Цей нарратив направлений на формування переконань про незаконне і насильницьке витіснення всього російського в Україні: мови, церкви, історії та культури, російської меншини, проросійських ЗМІ та політиків.

Пропагандистський наратив про те, що російська меншина є об'єктом утисків в Україні, має такі цілі для росії.

Перша мета полягає у створенні образу ворога та підтримки націоналістичного настрою в росії. Цей наратив використовується для зміцнення внутрішньої підтримки у росії, підкреслюючи, що російські громадяни, які живуть за кордоном, потребують захисту.

Друга мета полягає в підриві довіри між Україною та її партнерами на Заході. росія використовує цей наратив, щоб сформувати у своїх партнерів на Заході відчуття недовіри та сумніву щодо України, яка має значну російську меншину, і яка, на думку росії, знущається над нею.

Крім того, пропагандистський наратив про утиски російської меншини використовувався для зміцнення російського впливу в Україні, зокрема на її Півдні та Сході. Цей наратив повинен сприяти підтримці російської агресії російськомовними жителями, вважаючи, що вони захищають свої права та інтереси.

Насправді ж, в Україні, до початку російської агресії, зберігалось домінування російської мови в бізнес-середовищі та засобах масової інформації, нею публікувалось більшість друкованої продукції. російською спілкувалися переважна більшість державних службовців вищого та середнього рангу, всупереч законодавству російська домінувала серед бюрократичного апарату. Існувало непропорційно широке представництво російської мови в системі освіти. В усіх сферах громадського життя, як-то в бізнесі, сфері послуг, шоу-бізнесі, кіно- та відеопрокаті, виробництві телесеріалів, Інтернеті тощо, присутність української було малопомітним. В східних та південних регіонах України, де поширювалось уявлення про утиски російської мови і громадян, що нею послуговуються, якраз українська мова перебувала на межі зникнення і потребувала захисту, зокрема і в межах запровадження "Європейської хартії регіональних мов та мов меншин".

5. «ІСНУЄ ЗОВНІШНЯ ЗАГРОЗА ДЛЯ РОСІЇ»

Цей наратив спрямований на залякування НАТО, США й України; представлення їх агресорами, які планують військовим шляхом повернути окуповані росією території України, а також на виправдовування необхідності вирішення росією українського питання військовим шляхом.

Мета створення міфічного образу зовнішньої загрози для росії полягає у:

По-перше, це допомагає внутрішньо-політичному контролю.

Створення міфу про зовнішню загрозу дозволяє керівництву росії зміцнити своє політичне панування та контроль над населенням, спонукаючи його до об'єднання проти вигаданої загрози.

По-друге, створення міфу про зовнішню загрозу може використовуватись для управління міжнародним співтовариством та дипломатичної маніпуляції. Заява про існування зовнішньої загрози дозволяє росії переконувати інші країни у необхідності збільшення військових витрат та підвищення рівня бойової готовності.

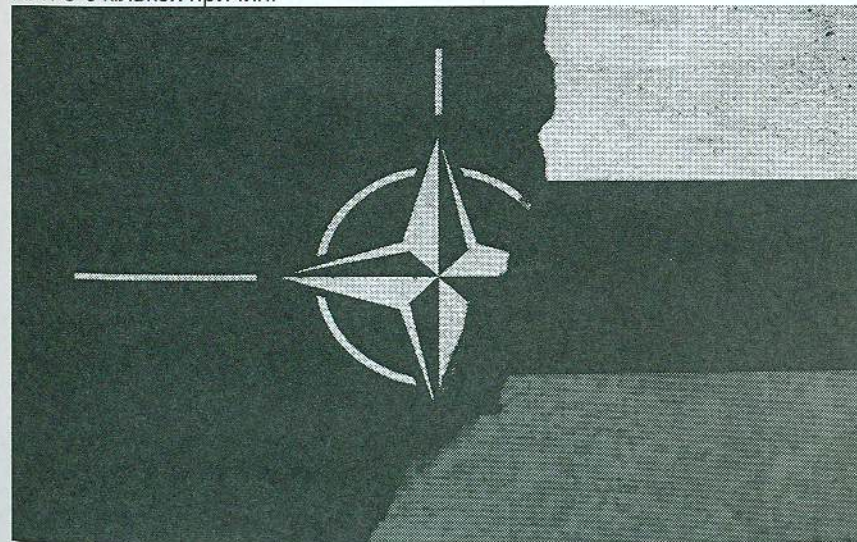
По-третє, створення міфу про зовнішню загрозу може бути використано для виправдання агресивних дій росії на міжнародній арені, таких як окупація Криму або агресія проти України, втручання у справи інших держав тощо.

У цілому, створення міфу про зовнішню загрозу є інструментом політичної маніпуляції, який дозволяє росії зберігати свої внутрішній контроль, зміцнювати свій вплив на міжнародній арені та виправдовувати свої агресивні дії.

6. «У ВІЙНІ ВИННЕ НАТО»

З початком російської війни проти України НАТО практично став тією славнозвісною «невісткою», яка винна у всіх бідах. Адже московські пропагандисти не втрачають можливості звинувачувати Альянс у гріхах, які сама росія продовжує чинити вже понад 9 років.

Московія намагається розвивати міф про те, що у війні в Україні винне НАТО з кількох причин.

По-перше, це дозволяє росії відволікти увагу від своєї агресії проти України. Звинувачення НАТО в тому, що воно проковує конфлікт та

підтримує українську армію, дозволяє росії відводити увагу від своїх військових дій в Україні.

По-друге, росія намагається створити враження, що Україна є підконтрольною НАТО, що створює загрозу для безпеки москвитів. Це дозволяє їм переконувати своє населення та міжнародне співтовариство в необхідності збільшення військових витрат та підвищення рівня бойової готовності.

По-третє, росія намагається створити враження, що НАТО є агресивним блоком, який має намір захопити території російського болота. Це, знову ж, дозволяє росії виправдовувати свої військові дії та агресивну зовнішню політику.

Насправді, державою, що окупувала частину території незалежної держави, є росія, а не країни НАТО, які безупинно підтримують Україну у захисті своєї територіальної цілісності та незалежності.

У цілому, розвиваючи міф про те, що у війні в Україні винне НАТО, росія намагається зміцнити своє політичне панування та контроль над населенням, спонукає його до об'єднання проти вигаданої загрози, а також використовує для виправдання своїх агресивних дій на міжнародній арені.

7. «РОСІЯ ВОЮЄ З НАТО НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ»

Московія використовує наратив про те, що вона воює з НАТО на території України, з метою збільшення підтримки своєї внутрішньої аудиторії і створення образу зовнішнього ворога, на якого можна спрямувати гнів та невдоволення громадян. Вона також намагається легітимізувати свої військові дії в Україні та уникнути відповідальності за порушення міжнародного права.

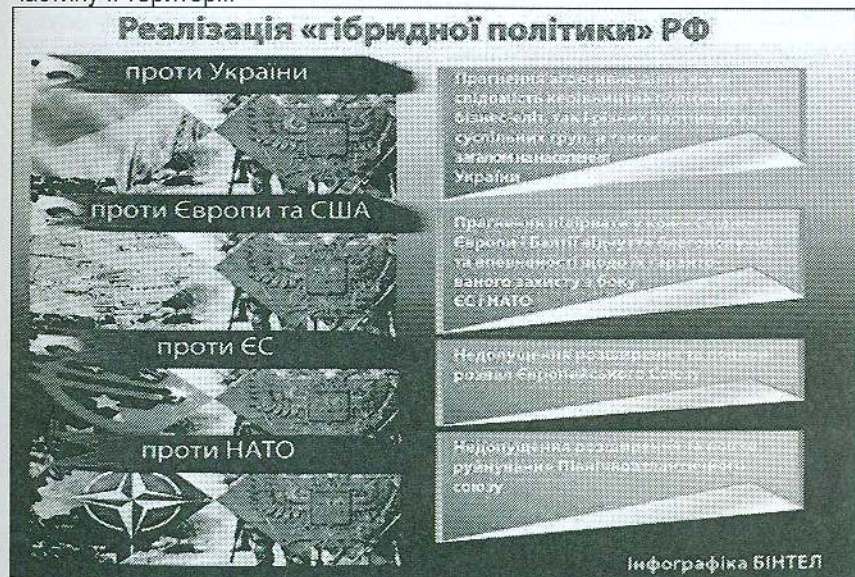
Прокремлівський дезінформаційний наратив, який неправдиво стверджує, що росія в Україні воює із Заходом, набрав обертів після того, як Україна почала успішний контрнаступ проти російських загарбників. Кремлівські експерти особливо люблять розгортати ці тези щоразу, коли Україна отримує військову підтримку від своїх західних партнерів або коли росія втрачає контроль над тимчасово окупованими українськими територіями.

Ні ЄС, ні Захід, ні НАТО не оголошували війну росії. ЄС, США та багато країн-членів НАТО надають Україні військову допомогу, щоб підтримати її спроможність відбивати неспровоковану російську агресію, але вони не беруть участі в бойових діях.

8. «США ТА ЗАХІД ВЕДУТЬ ГІБРИДНУ ВІЙНУ ПРОТИ РФ В УКРАЇНІ»

Росія розвиває пропагандистський наратив про те, що США та Захід ведуть гібридну війну проти рф в Україні з кількох причин.

По-перше, це дозволяє росії відволікти увагу від своєї власної агресії проти України. Розповсюдження міфу про гібридну війну відводить увагу від факту, що росія веде загарбницьку політику проти України та окупувала частину її території.

По-друге, це дозволяє росії звинувачувати США та Захід у втручанні в її внутрішні справи та впливі на політику країни. Розвиток міфу про гібридну війну створює враження, що США та Захід підтримують антіросійську опозицію в росії та протидіють «правильному» розвитку країни.